מצורע

א. דער נאָמען פון היינטיקער סדרה, ווי זי ווערט געוויינטלעך אין ראשונים — דער רס"ג [1], רש"י [2] און דער רמב"ם [3] — איז "זאת תהיה". אָבער אין די שפּעטערדיקע דורות איז מנהג ישראל (תורה הוא), צו רופן זי מיטן נאָמען "מצורע" [4].

דאָרף מען פֿאַרשטיין: "מצורע" איז דאָך אַן ענין בלתי רצוי [5]. ולכאורה פֿאַסט ניט צו רופן אַ סדרה אין תורה מיט אַזאַ נאָמען. ובפרט נאָך, אַז פֿריער האָט זי טאָקע געהייסן מיט אַן אַנדער נאָמען, און (ס'קומט אויס אַז) בדורות האחרונים האָט מען אין בערגעביטן איר פֿריערדיקן נאָמען צו רופן זי מיט אַ נאָמען בלתי רצוי [6]?!

ב. צו פֿאַרשטיין דאָס, דאָרף מען פֿריער מקדים זיין דעם ביאור לשון הפסוק "זאת תהיה תורת המצורע גו'

1) בסידורו — קריאת התורה.
2) בפירושו עה"ת תזריע יג, ח.
3) ב"סדר תפלות" שלו בסופו *.
4) טור ושו"ע או"ח סתכ"ח.
5) שלכן נקראת בכמה ספרים פרשת "טהרה" [וראה לקו"ש ח"א ע' 239, שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' משתמט בכלל מלהזכיר שם הפרשה הזו, וברוב הפעמים הי' מזכיר (בע"פ וכן בכתב) רק היום בחדש וכדומה]. וראה לקמן הערה 40.
6) ובפרט, שהתחלת הסדרה (אחרי הפּתיחה וידבר גו' — ששוה בכו"כ סדרות) היא זאת תהיה.

*) בהל' תפלה פי"ג ה"ב: "זאת תהיה תורת המצורע". אבל י"ל, שהכוונה שם היא לתחלת הקריאה ולא לשם הסדרה. ובזה יובנו כו"כ שינויים מלשונו בהל' תפלה שם לגבי לשונו בסדר תפלות. וראה לקו"ש ח"ה ע' 57 הערה 1 — בשוה"ג.

והובא אל הכהן". וואָס אין דעם איז ניט מובן:

א) ער זאָגט דאָך שפּעטער "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה", אַז דער כהן האָט געדאַרפט אַרויסגיין צום מצורע — איז וואָס מיינט "והובא אל הכהן" (דער מצורע [7] האָט דאָך ניט געטאָרט אַרײַנקומען צום כהן, ער מוז דאָך זיין מחוץ לג' מחנות) [8]?

ב) פֿאַרוואָס שטייט (ניט "ובא אל הכהן", נאָר) "והובא אל הכהן" — ער זאָל געבראַכט ווערן צום כהן — וואָס דער לשון וויזט אַז זיין קומען צום כהן איז בעל כרחו [9]?

בנוגע די ערשטע שאלה, ווילן מפרשים ענטפֿערן [10] אַז "והובא אל הכהן" מיינט, אַז בלייבנדיק מחוץ למחנה זאָל דער מצורע אָבער צוקומען ביז צום סאַמע־גרענעץ פון מחנה ישראל, בכדי צו פֿאַרשפּאָרן דעם כהן אַ טרחא — ער זאָל ניט דאַרפן גיין ווייט מחוץ למחנה צום אָרט פון מצורע.

דער פֿירוש איז אָבער ניט מובן [11]: בשעת דער מצורע דאָרף אַרויסגיין

7) משא"כ ב"והובא אל הכהן" דפ' תזריע (יג, ב).
8) כן הקשו: ש"ך (עה"ת), כלי יקר וצרור המור כאן. וכן הקשה בלקו"ת פּרשתנו כה, סע"א. וראה גם רמב"ן כאן.
9) כן הקשו: ש"ך וכ"ק כאן. וראה גם ראב"ע, רמב"ן ואוה"ח כאן.
10) ספורנו וחזקוני כאן.
11) ונוסף לזה: ענינה של פרשה זו הוא — זאת תהיה תורת המצורע, ולכן מסתבר לומר, שהדין "והובא אל הכהן" [ובפרט שהוא דין הראשון שנאמר מיד (ובאותו הפסוק) לאחרי ההקדמה ד"זאת תהיה גו'"] הוא דין שנוגע (לא לעניין כבוד כהונה, כ"א) לתורת המצורע.

מחוץ למחנה, איז ער מלכתחילה כלל ניט מחוייב צו דערוויטערן זיך. ער מוז טאָקע אַרויסגיין מחוץ לג׳ מחנות — אָבער ער מעג פֿאַרבלייבן גאַנץ נאָענט צום גבול פון מחנה ישראל[12]. און וויבאַלד אָז דער לשון „והובא״ גייט אויף יעדן מצורע, ניט דוקא אויף אַזאַ וואָס איז אַוועק וויַיט פון קצה המחנה, נאָר אויך אויף דעם וואָס געפינט זיך לעבן מחנה ישראל — פֿאַסט דאָך ניט אויף אים דער לשון „והובא״.

ג. איז דער ביאור אין דעם — בפנימיות הענינים:

רש״י[13] זאָגט דעם טעם פֿאַרוואָס אַ מצורע דאַרף זיין „בדד״, ווייל „הבדיל בלשון הרע . . בין איש לרעהו אף הוא יהא*[13a] נבדל״[14].

ועפ״ז יש לומר, אָז דאָס וואָס דער מצורע דאַרף זיך געפינען „מחוץ לשלש מחנות״, אַפילו חוץ פון מחנה ישראל, איז עס מצד דעם וואָס ער האָט אַ שייכות צו (קליפת מדין[15], מלשון) מדון ומריבה[16] (וואָרום כנ״ל, „הבדיל כו״), און דאָס איז דער היפֿך פון כללות ענין הקדושה (וואָס ענין נה[17] איז אחדות והתכללות)[18]; און דערביבער קען ער זיך ניט געפינען אַפילו אין מחנה ישראל — די ניט־דעריקסטער מדריגה פון מחנות הקדושה.

[נאָך מער: כשם ווי ס׳זיינען פאַראַן ג׳ מחנות אין קדושה, אַזוי זיינען אויך פאַראַן ג׳ דרגות (מחנות) אין „לעומת זה״ להבדיל — וכמש״נ: וישלחו[19] מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. אין זיי זיינען דאָ „טמאים אחרים״ און מצורע — איז דער דין: בדד ישב — שלא יהיו טמאים אחרים יושבים עמו[20] דער מצורע דאַרף זיין מחוץ אַפילו פון די מחנות טמאים אחרים.

און דער טעם דערויף איז: די וואָס ריידן לשון הרע, קומען סו״ס „לדבר[21] באלקים וכופרין בעיקר״ *[21a]. ובמילא, זיינען זיי נאָך ערגער אַפילו פון ס״א וקליפה הנקראת ע״ז, וואָס זיי זיינען מודה אין דעם אויבערשטן נאָר זיי רופן אים[22] „אלקא דאלקייא״[23]].

---

12) יתרה מזו: כיון שבדד ישב מחוץ למחנה מושבו ענינו עונש (צער), בטח ישתדל למעט בהבדידות ע״י שיהי׳ מושבו בקירוב האפשרי.

13) תזריע יג, מו. מערכין טז, ריש ע״ב.

*13) כ״ה בדפוס וילנא תרנ״ב. בדפוס ראשון: נבדל. בכמה דפוסים: יבדל. (בהשמטת תיבת „יהא״).

14) ואף שרק מעיירות מוקפות חומה משלחין אותו (כלים פ״א, מ״ז) — הרי נבדל ונשתנה ע״ז משאר טמאים.

15) להעיר מלקו״ת תזריע כג, ד וב״ אוה״ת שם (כרך ב׳) ע׳ תקל.

16) ראה זח״ב סת, א. ובל״ת ובס׳ הלקוטים ר״פ יתרו (הובא במק״מ לזהר שם): מדין . . בקדושה הוא אהבה ובקליפה איבה ומריבה.

17) ראה גם תניא פרק לב.

18) לקו״ת מטות פה, ד. ד״ה החלצו תרנ״ט פ״ג ואילך. פי״ז. ד״ה איתא בזח״ג — נדפס בהוספה לד״ה החלצו הנ״ל (ובסה״מ תרנ״ט ע׳ ריא).

19) נשא ה, ב.

20) פסחים סז, א. תו״כ (הובא בפרש״י) תזריע שם.

21) רמב״ם סוף הל׳ טומאת צרעת.

*21) השייכות להנ״ל — בפנים — ש־נשלח מחוץ כו׳ מפני שייכותו לקליפת מדין — מובנת עפמש״נ: נקמת ה׳ במדין, ש־מדין הוא ממש נגד בחי׳ שם הוי׳ (בהנסמן בהערה 18).

22) סוף מנחות (לענין אוה״ע — והרי חיותם הוא מגקה״ט). ובתניא פכ״ד, שגם קליפת ע״ז עצמה „יודעת את רבונה כו׳״. עיי״ש.

23) בתניא שם, שמטעם זה „האדם העובר על רצונו ית׳ הוא גרוע ופחות מהס״א והקליפה הנקראת ע״ז״ — העובר סתם

אָבער אַפּ״כ, פּסק׳נט דאָך דער אַל־טער רבי אָפּ — סיי אין נגלה דתורה [24] סיי אין פּנימיות התורה [25] — בנוגע צו יעדער אידן, יהי׳ מי שיהי׳, אַז „בודאי סופו לעשות תשובה״ — וואָרום „לא [26] ידח ממנו נדח״.

דעריבער זאָגט דער פּסוק „והובא (ל׳ הבטחה לעתיד) אל הכהן״, אַז אַפילו אַזאַ וואָס געפינט זיך מחוץ לג׳ מחנות, איז דער אויבערשטער מבטיח אַז סוכ״ס וועט ער געבראַכט ווערן צום „כהן״.

און היות אַז די הבטחה וואָס „בו־דאי סופו לעשות תשובה״ איז אַפילו צו אַזאַ וואָס מצד ענינו האָט ער ניט אַפילו קיין רצון צו טאָן תשובה; און נאָך מער, אַפילו צו אַזאַ וואָס זיין רצון איז פֿאַרקערט: „העולה על רוחכם . . נהי׳ כגוים גו׳״ [27], פּונדעסטוועגן איז „ביד חזקה גו׳ אמלוך עליכם״ [28] — דעריבער שטייט „והובא (ל׳ ציווי) אל הכהן״, והובא — בעל כרחו.

ד. אע״פ אַז די סיבה צו דער התּעוררות התשובה איז [ניט דער מצב פון דעם מענטשן, נאָר] די הבטחה פון דעם אויבערשטן, וואָס „לא ידח ממנו נדח״ — וואָס דעריבער קומט זי אַפילו צו אַזאַ וואָס דאַרף אָנקומען צו „ביד חזקה גו׳ אמלוך עליכם״.

וויל אָבער דער אויבערשטער, אַז די התּעוררות התשובה זאָל סוף סוף דער־נעמען דעם אידן אין אַ פּנימיות — און דערפאַר האָט דער אויבערשטער איינ־געשטעלט, אַז דער ענין פון „ביד חזקה גו׳״ זאָל סוכ״ס פּועל׳ן אויף די כחות הנפש״ פון דעם אידן גופא, אַז זיין תשובה זאָל זיין מצד זיינע כחות — זיין רצון, שכל, הרגש וכו׳.

און דאָס איז דער ביאור וואָס פּרי־ער זאָגט דער פּסוק „והובא אל הכ־הן״ און דערנאָך „ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וגו׳״:

די התּחלה פון „טהרת המצורע״ (תשובה) קומט דורך אַ גילוי אור מלמ־עלה, וואָס איז ניט שייך צום מצב ומקום רוחני פון דעם מצורע אין צו זיין רצון — און דאָס מיינט „והובא אל הכהן״, אַז ער ווערט אַרויסגעפירט פון זיין מקום ומצב און ווערט גע־בראַכט צום „כהן״ היפּך רצונו;

אָבער דערנאָך דאַרף זיין „ויצא הכ־הן אל מחוץ למחנה גו׳״, אַז די התּ־עוררות דאַרף נמשך ווערן אין דעם אָרט (גשמי ורוחני — היינו) מדריגה וואו דער מצורע געפינט זיך — בכדי אַז זיין „טהרה״ זאָל קומען ניט בלויז מצד דעם „כהן״, נאָר אויך מצד דעם „מצורע״ אַליין, מצד זיין רצון און שכל וכו׳ [29].

און דורך דעם וואָס די טהרה ווערט אויפגעטאָן אויך מצד דעם מקום פון

[ושם ל, ריש ע״ב מפורש: אפי׳ עבירה קלה].

ומה ששילוח מחוץ לג׳ מחנות הוא במצורע דוקא — י״ל: בתניא שם גופא מבואר, שזה שאדם עובר עבירה הוא לפי שאינו מרגיש שהוא כפירה כו׳ ואדרבה נזמה לו שעודנו ביהדותו,

ולכן, בסתם עבירה יכול להיות במחנה דקדושה; משא״כ במצורע שנידון ע״ש סופו „כופרין בעיקר״ (עיין רמב״ם שם).

24) הל׳ ת״ת פ״ד סה״ג.
25) תניא ספל״ט.
26) ש״ב יד, יד (בשינוי לשון).
27) יחזקאל כ, לב.
28) שם, לג.

29) ראה עד״ז לקו״ת פרשתנו כה, ב: והובא אל הכהן היינו ענין התעוררות הרצוא.. ואח״כ ויצא הכהן היינו המשכת השוב להתלבש בכלים ואותיות.

דעם „מצורע" גופא — מחוץ למחנה, אַז אויך די זדונות ווערן נהפך לזכיות [30], ווערט ער דאַן העכער פון אַ צדיק גמור וואָס איז קיינמאָל ניט געווען „חוץ למחנה" [31].

ה. ע"פ כל הנ"ל ווען מען אויך פאַרשטייט וואָס בדורות הראשונים האָט די סדרה געהייסן „זאת תהי'" און בדורות האחרונים ווערט זי „מצורע":

די אמיתית הענין פון „אתהפכא חשוכא לנהורא", אַז דער חשך גופא זאָל נהפך ווערן לאור [32], ווען ערשט זיין לעתיד לבא [33]. ווייל דאַן ווען זיין גילוי העצמות, וואָס נאָר מצד אים [34] (וואָס לגבי אים איז אור וחשך

30) דכאשר „והובא אל הכהן" — אף שגם אז האדם הוא בעל תשובה, מכיון שהתשובה היא מצד הגילוי אור שמלמעלה, אין התשובה שייכת להזדונות עצמן כ"א להאדם שבו היו הזדונות. משא"כ התשובה ד„ויצא הכהן אל מחוץ למחנה גו' " — שייכת להזדונות גופא. וראה הערה 32.

31) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

32) שזה שייך דוקא כשהתשובה היא באופן ד„ויצא הכהן אל מחוץ למחנה". משא"כ בהאופן ד„והובא אל הכהן" — גם כאשר התשובה היא באופן ד„אתהפכא" (שלמעלה מ„אתכפיא"), היא רק באופן שמקום החשך נהפך לאור, אבל לא שהחשך עצמו נהפך (ראה המשך ר"ה תרצ"ה (בסה"מ קונטרסים ח"ב) פכ"ט, שישנם שני פירושים ב„אתהפכא חשוכא לנהורא").

33) וכמ"ש (תהלים קלט, יב) „ולילה כיום יאיר", שהפירוש בזה הוא, דלע"ל „החשך עצמו יאיר" (אמ"ב ש' הציצית פט"ז. ש"א מג, ב. ועוד. וראה באתי לגני השי"ת פ"ה).

34) משא"כ מצד בחי' אור, אפילו מצד אור הבלי גבול (אף שלהיותו בל"ג, בא הוא גם במקום החשך — אופן הא' דאת־הפכא (ראה לעיל הערה 32), מ"מ) — מכיון שהוא מוגדר בגדר „אור" (ורק שבענין ה„אור" גופא הוא בל"ג), אין ביכלתו להפוך את החשך גופא. וראה לעיל ע' 5-44.

35) ראה המשך הנ"ל פל"ד, שהכח לה־פוך את החשך לאור הוא רק מצד העצמות. כי האור והחשך כמו שהוא נושאם בעצמו — מה שביכלתו להאיר וביכלתו שלא להאיר — אינם ב' ענינים, כ"א ענין אחד — מה שהוא יתי כל יכול. וראה לעיל שם.

36) שהרי בכל יום ויום בת קול מכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב) וג"פ בכל לילה הקב"ה שואג כארי ואומר אוי לבנים כו' (ברכות ג, א. שלכן יתפלל אז כו' — טושו"ע או"ח ס"א. וצע"ק שהשמיט זה אדה"ז במהד"ת ב־שולחנו).

37) להעיר ממנחות (נג, ב): זאת זו התורה.

בשוה) קען זיין אָט דער אופן פון „אתהפכא" [35].

און דערפאַר איז בדורות הראשו־נים, ווען מ'איז נאָך געווען „ווייט" פון דעם גילוי דלעתיד, און עס האָט נאָך ניט מאיר געווען דער „ויצא הכ־הן אל מחוץ למחנה גו'" — אַז די טהרת המצורע זאָל קומען מצד דעם מצורע גופא — און בגילוי איז דאַן געווען בלויז דער „והובא אל הכהן" [36],

האָט מען דאַן נאָך ניט געקרופן אַ סדרה בתורה מיטן נאָמען „מצורע", ווייל בשעת די טהרת המצורע קומט מצד גילוי אור מלמעלה און ניט מצד זיין ענין גופא, איז דער מצורע — מצד זיין ענין — ניט נהפך געווארן צו תורה אור;

נאָר היות ווי מען האָט געווואוסט אַז לע"ל וועט דער חשך גופא נהפך ווערן לאור, האָט מען אָנגערופן די סדרה „זאת תהי'" [37], אַז לע"ל וועט זיין „תורת המצורע" — דער מצורע וועט ווערן „תורה".

אבער (א) די ווערטער „תורת המצורע" זייענען ניט אריינגענומען געווארן (בפירוש) אין דעם נאמען פון דער סדרה, און „זאת תהי'" איז בלויז מרמז אויף „תורת המצורע", (ב) אין דעם נאמען „זאת תהי'" לשון עתיד, איז מען מדגיש, אז ס'איז אן ענין וואס וועט קומען ערשט שפעטער.

אבער בדורות האחרונים (וואס ווערן אנגערופן עקבתא דמשיחא) הערט זיך ביי אידן דער ענין פון משיח'ן. אידן „הערן" און פילן אז משיח איז „הנה זה עומד אחר כתלנו"[38], נאכמער דער כותל האט שוין חלונות און חרכים; נאכמער ער — משיח — איז „משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים", ער קוקט און איז משגיח אויף אונז (עס איז בלויז וואס אים זעט מען ניט — און דאס איז נאר ווייל כתלנו — אונזער כותל — פארשטעלט) איז דער־ריבער מאכן אידן אויך פון „מצורע"[39] א סדרה אין תורה[40], ווייל עס לייכט שוין בתורה דער גילוי דלעתיד פון „ולילה[41] כיום יאיר".

(משיחת ש"פ מצורע, תשכ"ה)

---

38) ראה „קול קורא" לכ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס ב„הקריאה והקדושה" סיון תש"א. אג"ק שלו ח"ה ע' שסז) דמפרש זה על משיח.

39) ראה סנה' צח, סע"א: סובלי חלאים ובפרש"י שם.

40) ועפ"ז י"ל טעם הנוהגים לקרוא ל'פ' זו „טהרה", בבחרם בלשון נקי' (וע"ד: „סגי נהור") — אף דלכאורה טפי הו"ל לקרוא לה בשמה המפורש בסידור רס"ג ובסדר תפלות להרמב"ם „זאת תהי'" — כי „זאת תהי'" אינו מורה לענין „מצורע" [ואדרבה: תהי' — לשון עתיד, מדגיש שעכשיו לא נהפך כו', כנ"ל בפנים]. משא"כ כשקוראין לה „מצורע", ורק שבוחרים בלשון נקי' (כפשוטות הטעם. וי"ל שנרמז בשם זה שעתה כבר „יום טהרתו" — ע"ד המבואר בפנים).

41) תהלים שם. וראה לעיל הערה 33.